

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

1. פרק עשירי גט פשוט.....1
- א. גט פשוט עדיו מתוכו מקושר עדיו מאחוריו פשוט שכתבו עדיו מאחוריו מקושר שכתבו עדיו מתוכו שניהם פסולין.....1
- ב. גט פשוט עדיו בשנים ומקושר בשלשה פשוט שכתב בו עד אחד ומקושר שכתב בו שני עדים שניהם פסולין.....3
- ג. ואקח את ספר המקנה זה פשוט את החתום זה מקושר ואת הגלוי זה פשוט שבמקושר המצוה והחקים אלו דברים שבין פשוט למקושר.....6
- ד. עצה טובה קא משמע לן.....6
- ה. חד שריר וקיים כתבינן תרי שריר וקיים לא כתבינן.....7
- ו. תלויה מקויימת כשרה.....9

דף קס.

פרק עשירי גט פשוט

א. גט פשוט עדיו מתוכו מקושר עדיו מאחוריו פשוט שכתבו עדיו מאחוריו מקושר שכתבו עדיו מתוכו שניהם פסולין

גט מקושר

כבר התבאר במסכת גיטין דף פא. וקידושין דף מט. שכל השטרות, בין גיטי נשים ובין שאר שטרות, באים מלבד בצורה הרגילה, ונקראים גט פשוט, אף בצורה מיוחדת שתיקנו חכמים, ונקראים גט מקושר¹.

¹ עיקר תקנת גט מקושר היה בניטי נשים, שתיקנוהו חכמים משום כהנים קפדנים, שהיו באים מהר לידי כעס ומגרשים את נשותיהם, וכשהם נחים מרוגזם שוב אינם יכולים להחזיר גרושותיהם, ולפיכך תיקנו לעשות גט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

עיקר תקנת "גט מקושר" היה בגיטי נשים, שתיקננהו חכמים משום כהנים קפדנים, שהיו באים לידי כעס בקלות רבה, ומגרשים את נשותיהם, וכשנרגעו מרוגזם שוב לא יכלו להחזיר את גרושותיהם, שהרי כהן אסור בגרושה. משום כך תיקנו חכמים לעשות "גט מקושר", שתהליך כתיבתו ארוך וקשה, במגמה שעד שייכתב הגט, יירגע הבעל ויתפייס עם אשתו.

אגב התקנת גט מקושר בגיטי נשים התקינו חכמים שיכולים לכתוב "גט מקושר" גם בשאר שטרות, בין בשטרי חוב ובין בשטרי מקח וממכר.

"גט מקושר" נבדל בכמה דברים מ"גט פשוט", כגון במקום חתימת העדים, במספר העדים החותמים על הגט, ועוד. נחלקו ראשונים מהו גט מקושר, יש מפרשים שהוא שטר מקופל, כעין אותם הכלים המקופלים הנעשים מקלף שמנשבים בהם להסיר הזבובים², והיה עשוי בתפירות, שתפרו כל חלק שנכפל, וכל כפל וכפל קרוי קשר³. ויש מפרשים שהיו קושרים את הגט המקושר קשירה ממש, שהיו עושים רצועות בשטר למעלה ויוצאות מגוף המגילה והיו כורכים בהן את השטר וקושרים אותו בהן⁴.

הסוברים שגט מקושר הוא מקופל ותפור נחלקו באופן כתיבתו: יש אומרים שהיו כותבים בראשו שיטה – שורה – אחת ומניח שיטה חלק, ושוב כותב שיטה ומניח שיטה חלק, וכן כמה פעמים, וכופל הכתב הראשון על החלק ותופר, וחוזר וכופל הכתב השני על שיטת החלק שתחתיו ותופר, וכן שלישי עד גמר הכפלים⁵. ויש חולקים וסוברים שלא היו מניחים ריוח של חלק בין שיטה לשיטה כלל אלא כשאר הפשוטים⁶, והיו

מקושר, שאינו נוה לכתוב מהר, כדי שבינתיים ינוח כעסם ויתפייסו. ואף בשאר שטרות התקינו שיכולים לעשות שטר כזה, כדי שלא לחלק בין גיטין לשטרות, שאם תפסלנו בשטרות יבואו לפוסלו גם בגיטין, אבל אם יהיו רגילים לעשותו בשאר שטרות אף בגיטין יעשוהו, ולפיכך בין בשטרי חוב ובין בשטרי מקח וממכר התקינו שיכולים לעשות שטר כזה למי שירצה. ותקנה זו בימי בית ראשון ניתקנה. בתקנה זו נחלקו ראשונים: התוס' ד"ה תקנו יש סוברים שאין הכהן מגרש אלא במקושר, ולפיכך הם מסתפקים אף בזמן הזה כשכהן מגרש את אשתו אם צריך לעשות מקושר, אלא שלפי שאין אנו בקיאים בו בטוב נכון יותר לעשותו פשוט שהוא קל יותר, ויש סוברים שלא תיקנו להיות חובה לעשות כן, אלא כדי שלא יפסידו נשותיהם התקינו לעשותו כן. ויש מסתפקים שמא לא התקינו אלא במקומות ידועים. ובפיהמ"ש שם שלא התקינו אלא לזמן ידוע באותם הדורות שהיו קופצים לגרש את נשותיהם.

² פהמ"ש להרמב"ם ב"ב שם. ערוך ע' גט רש"י וכל הראשונים להלן באופן כתיבתו

³ רש"י קדושין מט. ד"ה מקושר

⁴ יד רמה ב"ב שם. ועי' קובץ תחכמוני ספר ב עמ' 56 ששטרות מקושרים שנמצאו בפפירוסים הם כתמונת הרמ"ה.

⁵ רגמ"ה ב"ב שם; ערוך ע' גט; רש"י גיטין פא ב ד"ה גט קרה; רשב"ם ב"ב שם; שמ"ק שם בשם ה"ר יהונתן ורשב"א. ועי' רש"י קדושין מט א ד"ה מקושר שכתב שבתהילה מניח שיטה חלק ואח"כ כותב שיטה ושוב שיטה חלק ושיטה כתב עד שלש וארבע פעמים וכופל החלק על הכתב שתחתיו ותופר.

⁶ שאם לא כן איך יכול לעשות ממקושר פשוט, הרי ישאר ריוח בין שיטה לשיטה ויכול לכתוב שם תנאי מזויף.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

מכוונים וקושרים שתי שיטין זו לזו, והיו כופלים שיטה על שיטה ותופרים, או שהיו תופרים את האויר שבין שיטה לשיטה על הכתב.

בגט מקושר יש גם חלק הנקרא פשוט שבמקושר, שהיו כותבים שם המלוה והלוה או הלוקח והמוכר, והשדה והמעות, והזמן בשיטות ראשונות ומקשרים⁸, ואחר כך כותבים מלמטה כמו בגט פשוט. ויש מפרשים שהיו כותבים רק את הזמן במקושר והיה מאריך בענין הזמן עד כדי שיש שיטות, שלש של כתב ושלש של חלק, ושאר השטר כותבים פשוט כשאר כל השטרות⁹. יש מפרשים שאחר הפשוט שבמקושר חוזר וקושר קשר אחר ופושט¹⁰.

ב. גט פשוט עדין בשנים ומקושר בשלשה פשוט שכתב בו עד אחד ומקושר שכתב בו שני עדים שניהם פסולין

אין גט מקושר כשר אלא אם כן התמו עליו שלשה עדים ויותר, ואם התמו רק שנים פסול, שכך תיקנו חכמים, ואינו פסול אלא לכתחילה או אף בדיעבד אם אין שם עדי מסירה, אבל בעדי מסירה כשר¹¹.

אין העדים חותמים בגט מקושר בתוך הגט כמו בפשוט, אלא מאחוריו. ו"א¹² שחותמים בין קשר לקשר מבחוץ, ונראים העדים בין הריעי הקשרים, וכדי שלא יוכל לזייף ולהוסיף בפנים בסוף השטר מה שירצה, מאחר שאין העדים חתומים בסוף השטר, כותב בו לבסוף "שריר וקיים", ו"א¹³ שחותמים, כנגד כל הכתב מבחוץ, וחותמים מלמטה למעלה, מתחילים משיטה אחרונה ועולים עד ראשו של שטר לאורכו, ומקום חתימת העדים הוא קיומו של כל

⁷ תוס' ב"ב שם ד"ה פשוט; רמב"ן שם ד"ה מפני. שמ"ק שם בשם ר"ן. שם בשם רא"ש, ועי' רמב"ן שם שכ' ליישב פרשב"ם שאולי הקשרים דקים שאין אדם יכול לכתוב שיטה.

⁸ תוספתא ב"ב פ"א; ירושלמי ב"ב שם; רשב"ם ב"ב שם א ד"ה מקושר כו' כדי מקום תורף השטר; רמב"ן ב"ב שם.

⁹ רגמ"ה ב"ב שם; ערוך ע' גמ.

¹⁰ רמב"ן שם ע"פ ירושלמי שם, וכתב שיש לפרש כן גם בבבלי.

¹¹ עיין רשב"ם ורמ"ה ב"ב שם

¹² רשב"ם שם בשם ר"ה, וכ"פ הרא"ש ובקיצור פסקי הרא"ש, כדעת רב הונא שם

¹³ רמ"ה שם כדעת רב ירמיה בר אבא אבל הרי"ף הביא המחלוקת ולא הכריע

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

הכתב שכנגדו מבפנים, ואם השטר כתוב ערב הם חותמים שתי, כדי שלא יוכלו להוסיף בו דברים ולזייף¹⁴,

גט קרח

על כל קשר שהוא עושה בגט אשה מקושר צריך לחתום עד מאחוריו, ואם היה שם קשר שלא חתם עליו עד, ונמצא קשריו מרובים מעדיו, הרי זה גט קרח ופסול, גזירה משום כולכם, שמא אמר לעדים כמנין הקשרים שיחתמו כולם, ואחר כך לא חתם אחד מהם, וכל שאמר הבעל כולכם חתומו ולא חתם אחד מהם הגט פסול.

כנס אשה שנתגרשה בגט קרח, י"א שתצא מזה ומזה, ואף זו לא אמרו אלא כשאין לה בנים מבעלה השני, אבל אם יש לה בנים לא תצא, כדי שלא להוציא לעז על בניה¹⁵, ויש סוברים מכיון שהולד כשר לעולם לא תצא אפילו אין לה עכשיו בנים¹⁶.

¹⁴ שאין השטר מתקיים אלא מכנגד החתימות ולמעלה, וכדי שלא יוכל לזייף ולחתוך השורה האחרונה אם יש שם איזה דבר שהוא לחובתו, ואף שעל ידי זה יחתוך גם כן שם העד שכנגדה, יוכשר ב"בן פלוני עד", לכן יכתוב "ראובן בן" בשורה אחת, שאם יחתוך "ראובן" יחתוך גם "בן" עמו.
¹⁵ רמב"ן שם ד"ה מדאקשינן ע"פ גמ' גיטין שם ב לרב.
¹⁶ ור"ן ורשב"א שם בשם ר"ה גאון, ע"פ גמ' שם ב לר' יוחנן, ועי' ר"ן ומאירי שם ומ"מ גרושין פ"י ה"ב וב"י סי' קנ. ולא אמרו תצא מזה ומזה אלא לר' מאיר, שהולד ממזר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

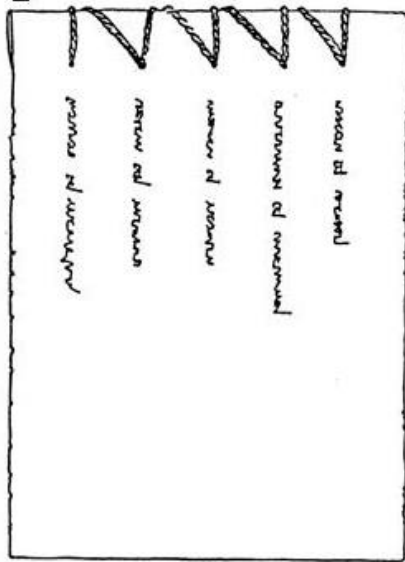
<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

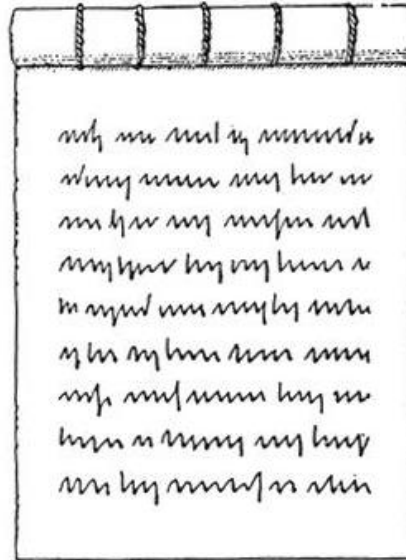
הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

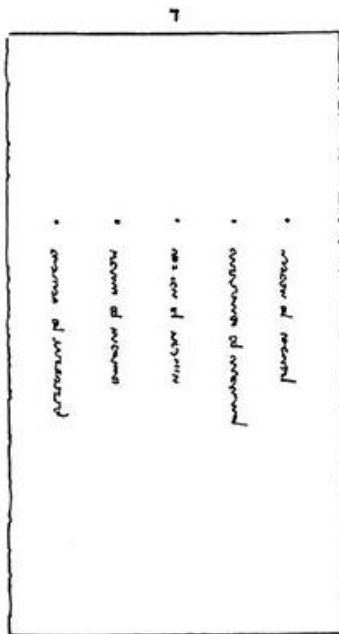
תיאור גט מקושר
 שנומצא בין תעודותיה של בבתא בת שמעון מתקופת מרד בר כוכבא
 (מתוך: ידין, החיפושים אחר בר כוכבא, ירושלים תשל"א, עמ' 231)

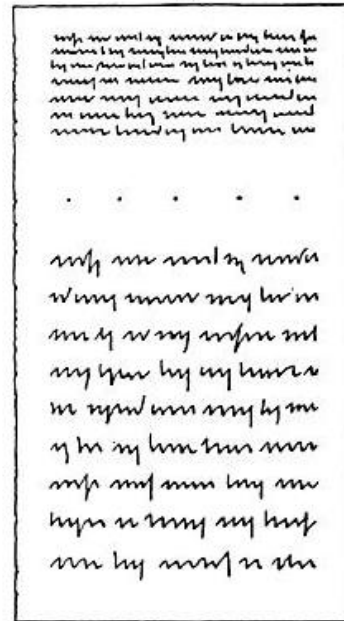
א

א

ב

ב

גט מקושר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
 להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

רוב הפוסקים¹⁷ לא הביאו כל תכנה זו של גט מקושר ודיניו, ובסמ"ג (עשה ג) הזכירו וכתבו שלא נהגו בו עתה וגם אין אנו בקיאים בו יפה.

דף קס:

ג. ואקח את ספר המקנה זה פשוט את החתום זה מקושר ואת הגלוי זה פשוט שבמקושר המצוה והחקים אליו דברים שבין פשוט למקושר

היה מנהגם לכתוב שני ספרים¹⁸, א) ספר המקנה – שבו היה כתוב שפלוגי מוכר שדה פלונית לפלוני ביום פלוני, וספר זה היה חתום וקשור להיות למשמרת, ועם ספר הזה היו כתובים ג"כ המצוה – היינו התנאים שהם ממצות התורה כמו נתינת הכסף, ודין חזרה ביובל ליורשים, מספר שני תבואות הוא מוכר וכדומה, והחקים – הם הענינים שהם מנמוסי המדינה במכירת שטרות, ור"ל את החתום המצוה – שהמצוה והחקים היו חתומים וצוררים עם ספר המקנה,

ב) ואת הגלוי – היה ספר שטר מכירה שהיה מגולה בלתי מקושר וחתום שהיה ביד הקונה להראות לכל שהוא שדהו לבל יצטרך לפתוח ספר החתום בכל עת.

ד. עצה טובה קא משמע לן

¹⁷ עיי' רמב"ם וסמ"ק וטוש"ע ועוד שלא הזכירו כלל, ועיי' מרה"פ לירושלמי ב"ב שם לד' הרמב"ם שהשמיט כל דיני גט מקושר לפי שלא תיקנו אלא לזמן ידוע. הרי"ף והרא"ש הביאו הדינים.
¹⁸ מלבי"ם (ירמיה לב, יא)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת גיטין דף כב: שאין כותבין¹⁹ שטר חוב על דבר שיכול להזדייף, ואם כתבו עליו, פסול אפילו לגבות בו לאלתר²⁰, למרות שישנם לעדי מסירה²¹ שיודעים מה כתוב ביה. פסול מגזירת הכתוב, דכתיב (ירמיהו לב פסוק יד) וּנְתַתֶּם בְּכָלֵי חָרֶשׁ לְמַעַן יַעֲמְדוּ יָמִים רַבִּים, שמע מינה שצריך בשטרות דבר הראוי לעמוד ימים רבים, ואם יכולין לזייפו אין זה יכול לעמוד ימים רבים, לפיכך לא מכשרינן אפילו לאלתר²².

ודוקא שטר חוב, וכיוצא בו שטר העומד לראייה, שנעשה מתחלה לעמוד ימים רבים²³, אבל שטר אקנייתא כלומר שטר שקונה בו שדה או בית שכותב על נייר שדה פלונית מכורה לך או נתונה לך, אלא אחר שקנהו בשטר כותב שטר אחר לראייה, כשר בעדי מסירה בפנינו, שלא נעשה אלא להקנות בו. אבל בלאו הכי²⁴ יכול הלה לטעון דבר אחר היה כתוב בו, וזייפת וכתבת עליו שטר.

לפיכך כתב²⁵ על חרס שיכול לזייף שדי נתונה לך ומסרו בפני עדי מסירה, כשר לכו"ע שיהיה נקנה בו השדה, אבל מכל מקום צריכין עדים להעיד לו על קנינו, שאין זה עומד לראייה רק מהני לקנות בו²⁶.

ה. חד שריר וקיים כתבינן תרי שריר וקיים לא כתבינן

¹⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ מב א

²⁰ אף על גב דאיכא למימר כיון שבא לגבות בו מיד אם היה בו שום זיוף היו העדים נזכרים לדבר, אפילו הכי פסול. לבוש וסמ"ע שם א

²¹ אורים שם א

²² והש"ך שם א כתב לענין דינא כיון שמהרא"ש ור"ח ורבינו ירוחם נרא' דאם בא לגבות מיד כשר וכ"כ הרשב"א נרא' דהוי ספיקא דדינא וצ"ע גם בלאחר זמן כו' ע"ש באריכות

²³ ובשטר דירמיה הנביא אף על גב דגם שם קאי אספר המקנה שקנה שדה מתנמאל, מ"מ אותו כתב גופו היה עומד לראייה כמו שמפורש שם בקרא. סמ"ע שם ב ומה שרבי יוחנן אמר אפילו בשטרות והא כתיב למען יעמדו ימים רבים התם עצה טובה קא משמע לן וכתב הרא"ש ובהא לית הלכתא כרבי יוחנן משום דפריך סתם תלמודא לעיל (יא). גבי שטרות והא בעינן כתב שאינו יכול להזדייף וכן גבי דיפתרא קאמר לעיל (כב). כדי לכתוב גיטי נשים משמע אבל לא שטרות וכן פסק הרי"ף (יא). ורבינו חננאל פסק הלכה כרבי יוחנן אף בשטרות ולא מסתבר וגם הרמב"ם בפכ"ז מהלכות מלוה (ה"א) פסק כדעת הרי"ף והרא"ש. ב"י שם

²⁴ נתיבות שם ב

²⁵ אורים שם ב

²⁶ ואם מסרו בינו לבינו והמוכר מודה, נחלקו בו, הסמ"ע (לקמן סימן קצא סק"א) ס"ל דמהני לקנות, והב"ח (שם סעיף א ד"ה עוד כתב) ס"ל דלא מהני, והש"ך (סק"ב) הכריע כסמ"ע, ועיין בתומים (סק"ב) דהוא תליא במחלוקת פוסקים ראשונים, ע"ש ובנתיבות שם ב הכריע שמועיל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

אם כתוב בסוף²⁷ השטר "והכל שריר וקיים"²⁸ למדים משיטה אחרונה שלפני שריר וקיים, ולכן א"צ לחזור מענינו של שטר בשיטה אחרונה. אבל ממה שכתוב לאחר שריר וקיים אין למדים²⁹.

ובזמננו³⁰ הורגלו לכתוב בכל שמרות שריר וקיים³¹, ולכתחלה יש לכתוב שריר וקיים בסוף השיטה האחרונה, ושלא ישאר שום חלק ריק לא לפני שריר וקיים ולא לאחריו³².

²⁷ שו"ע ונו"כ מד ד

²⁸ כתב הש"ך ס"ק כב בשם הרשד"ם שאם כתב לשון והכל אמת השיב כשריר וקיים, וסיים בצ"ע, וכתב בנחלת שבעה סימן ג שאם אין שם קיום יכתוב הכל שריר וקיים בלי ו', ואם יש שם קיום יכתוב לאחר הקיום והכל וכו' ב"י, ועיי"ש כמה פרטים בדין מחקים וקיומם, ובפוסקים כתבו וקיים ב"י אחד, אבל בזמננו הרבה כותבים וקיים בשני יוד"ן, ופשוט שאינו לעיכובא. ומה שיש שמוסיפים בזמננו שריר ובריר, לא נמצא בשו"ע ובפוסקים, ונראה שזה נוסף רק לפני כמאתים שנה, ויש כתובות שהוסיפו שריר ואמת ויצ"ב, ועיי" ספר הכתובה.

²⁹ וביאר בסמ"ע הטעם דאז אף אם הניחו העדים שורה חלק, אין לחוש שיוסיף שם ויחזור ויכתוב מה שירצה ויכתוב עוד פעם והכל שריר וקיים לבסוף, דלקמן מבואר שאין מכשירים כשיש ב' פעמים שריר וקיים אלא כשיש עוד שורה חלק בין סוף השטר לחתימת העדים, ואין לחוש שמא ימחק ש"י הראשון ויזייף השיטה אחרונה ויכתוב לבסוף שריר וקיים, דהא נתבאר בסמוך שאם יש מחק במקום שריר וקיים שכל השטר פסול, מטעם חשש זה. והש"ך סק"י וס"ק יא תמה על דברי השו"ע, שמהסמ"ע משמע שהוציא דין זה מהטור, ובאמת הטור כתב כן בזמננו שהורגלו לכתוב בכל השמרות שריר וקיים, ואם אין בו שריר וקיים פסול, אבל מעיקר דין הגמרא שגם בלא ש"י השטר כשר, לא כתב הטור שלמדים משיטה אחרונה כשכתוב בו שריר וקיים, ואדרבה דאף בש"י אין למדים, והמחבר הוציא דין זה מדברי הרשב"ן, וגם הרשב"ם כתב כן, אבל באמת רוב הפוסקים חולקים על זה ודברי הרשב"ן והרשב"ם צ"ע, ועיי"ב העלה בש"ך עיקר לדינא שגם אם כתוב ש"י אין למדים משיטה אחרונה.

³⁰ שו"ע ונו"כ שם ט

³¹ למדים משיטה אחרונה וא"צ להחזיר מענינו של שטר, וכמ"ש לעיל, ובוה גם הש"ך מודה, וכמו שנתבאר.
³² מבואר בפוסקים שלכתחלה יש לכתוב שריר וקיים בסוף השיטה האחרונה, והיינו שלא ישאר שום חלק ריק, ובשו"ת מנחת יצחק ח"ט סימן קלט דן בכתובה שהסופר כתב שריר וקיים באמצע השיטה האחרונה, ומייטו בקו על החלק שלפני ואחרי השריר וקיים, ודעת השואל לפסול אם יחתמו עדים מתחת לטיוט, משום דילמא אטיטא חתמו, והעלה שאין בזה חשש, ולא מיבעיא אם הטיוט הוא רק בצד שמאל והעדים חתמו בצד ימין מתחת לשורה שאין שם טיוט, דכשר, אלא אפילו היה טיוט בצד ימין והעדים חתמו מתחת הטיוט, ג"כ אין לחשוש, וכן העלה בשו"ת קנין תורה ח"ה סימן קמב, והאריך שם בענין טיבו של הטיוט שעליו חששו דלמא אטיטא חתמו, ומ"מ העלו שניהם שלכתחלה יש להקפיד שלא יהיה חלק לא לפני שריר וקיים ולא לאחריו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ולכן שטר שאין בו שריר וקיים פסול³³, ואין לעדים לחתום אא"כ כתוב בו שריר וקיים³⁴, ואם כתבו פעמיים שריר וקיים כשר, אבל לכתחלה לא יעשו בן³⁵.

ו. תלויה מקויימת כשרה

אם יש בשטר³⁶ מחקים או תלויות, כלומר שלפעמים נשמש אות או תיבה וכותבים אותו למעלה בין השיטין, או תיבות שעבר עליהם קולמוס, צריך לקיימם לפני שכותבים והכל שריר וקיים, ואף לכתחלה כשראו קודם שריר וקיים שיש בו טעות, מתקנים ע"י מחיקה או תליה או העברת קולמוס ועושים הקיום.

כיצד כותבים הקיום, כגון אם יש מחק כותבים תיבה פלונית שבשורה פלונית הוא על המחק והכל שריר וקיים, וכן אם יש תליה כותבים תיבה פלונית בשורה פלונית היא תלויה³⁷, והכל שריר וקיים, וכן בהעברת קולמוס וכדומה³⁸.

³³ וביאר הסמ"ע משום דהוי שטר שיכול להודיף, שהרי יכול להוסיף זכותו ויסיים בשריר וקיים, ואז למדים משיטה אחרונה.

³⁴ וכתב הש"ך דר"ל אף אם ירצו לחתום סמוך לשטר, דכיון דא"א לצמצם חיישינן שמא יניחו שיטה חלק ויזיף ויכתוב שריר וקיים, אבל כשבא לפנינו שטר בלא שריר וקיים ואנו רואים שהעדים התומים מיד סמוך לשטר ואין כאן שיטה חלק פשיטא שהשטר כשר, אלא שאין למדים משיטה אחרונה, ומ"מ כתב הש"ך כל זה לשיטת המחבר, אבל לשיטת התוס' והרא"ש והטור אפשר לפרש כפשוטו דס"ל שאם לא הוחזר מענינו של שטר, כל השטר פסול, אף על גב דליכא חשש זיוף (ע"י ש"ך סק"ג), וה"נ לדידן כשלא כתבו מענינו של שטר שהוא במקום חזרת השטר.

³⁵ שו"ע ורמ"א שם, וכתב הסמ"ע דהיינו דוקא אם נשאר שיטה חלק בין סוף השטר לחתימת העדים, אבל בלא"ה יש לחוש שמא הוסיף זכותו בשיטה אחרונה וסיים שריר וקיים, משא"כ כשיש שיטה חלק ליכא למיחש שהניחו העדים שתי שיטות חלק קודם חתימתם. והש"ך ס"ק כג הקשה דהא לשיטה אחת חלק מוכח דחיישינן, ומ"ש הסמ"ע שעדיין יש שיטה אחת חלק, קשה דהו"ל למחבר לפרש כן, וסיים בצ"ע, והביא מדבריו בסימן מה ס"ק כט שיש פוסקים דלא כתיבין תרי ש"ו אפילו בשיטות שלפני אחרונה, וע"י נחלת שבעה סימן ג.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם ה

³⁷ וכתב בספר משפט הכתובה שאין מועיל קיום בלי תיקון בגוף השטר, והיינו שאם טעה בתיבה מסוימת, מעביר קו על התיבה וכותב למעלה התיבה הנכונה, ומקיים למטה, אבל אין מועיל מה שיעשה קו על התיבה ולכתוב למטה שבמקום התיבה המחוקה צריך לכתוב כך וכך.

³⁸ ומשמע בש"ך ס"ק יג שאפשר לכתוב הקיום באמצע השטר שלא בשיטה אחרונה, ואז א"צ לקיים דוקא קודם ש"ו, שהרי למדים משיטות שלפני האחרונה, וכן משמע בסמ"ע סק"ז לדינא דגמרא שהיו מקיימים קודם וקנינא וכו'. ע"י קצה"ח סימן ל סק"ט שהביא בשם הרמב"ן שגם בשטר בעד אחד מהני קיום מחקים ע"י העד, ונראה דה"ה בשטר בכתב ידו יעשה הקיום בכתב ידו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ובזמננו³⁹ שהורגלו לכתוב תמיד שריר וקיים, כותבים הקיום לאחר וקנינא⁴⁰ וכו', ואם לא קיים יש אומרים⁴¹ שאין השטר נפסל אלא שאין למדים מהמחקים והתליות⁴², ויש אומרים⁴³ שמחק או גרר שלא נתקיים פוסל כל השטר⁴⁴, אא"כ ניכר מתוך השטר מה היה כתוב קודם המחק, אין השטר נפסל⁴⁵.

לאחר שריר וקיים לא⁴⁶ מהני קיום, משום שאין למדים ממה שנכתב לאחר שריר וקיים, והמקיימים לאחר שרחרר וקיים טועים הם, ואפשר שאם שכחו לקיים קודם שריר וקיים יכתבו עוד פעם שריר וקיים לאחר הקיום, ואף על פי שלכתחלה אין כותבים ב' פעמים שרירי וקיים, בכה"ג השיב כדיעבד.

ואם לא קיימו עד לאחר התימת העדים, נראה שיקיימו מתחת לחתימות ויחתמו עוד פעם על הקיום, אלא שאם כבר נמסר השטר יש אומרים דלא מהני תו קיום.

אם היו⁴⁷ המחקים והתליות בתורף השטר, והיינו בגופו של שטר⁴⁸, כגון שם הלוח או שם המלוה או סכום המעות, ולא נתקיים, לכו"ע נפסל השטר, ואם המחק בזמנו של שטר, ה"ז כשטר שאין בו זמן⁴⁹.

³⁹ כתב הסמ"ע שמדין הגמרא שלא הורגלו לכתוב שריר וקיים צריך לקיים קודם וקנינא, שהרי אין למדים משיטה אחרונה, ואף אם אירע שכתבו ש"ו אינם יכולים לקיים קודם ש"ו, אא"כ בא השטר לפנינו בשיטה חלק בין השטר והעדים, וכמ"ש הסמ"ע בסק"ו.

⁴⁰ שו"ע ונו"ב שם ט דכיון שרגילים לכתוב ש"ו הרי קיי"ל דלמדים משיטה אחרונה

⁴¹ שו"ע שם ה

⁴² דשמא הוסיפו או מחקו לאחר התימת העדים והשטר ביד המלוה.

⁴³ רמ"א שם

⁴⁴ דשמא היה כתוב שם דבר שהוא לחובת בעל השטר ומחקו או גררו, והכריע הש"ך ס"ק יד כדעת הרמ"א. ומלשון הרמ"א נראה שלא פסל אלא במחק, אבל בתלוי או בהעברת קולמוס ניכר הדבר.

⁴⁵ רמ"א שם, ולא נתבאר אם למדים מזה או לא, וכן יש לעיין כשנכתב על המחק או תלה מעליו דבר אחר, ושניהם ניכרים אם למדים מן המחק או מן הכתב, דאפשר שהיה טעות ותיקנו, ומדברי הש"ך משמע שאם אינו בגופו של שטר כגון בטופס שהוא נוסח מקובל בכל השטרות אף למדים ממנו אם הוא ניכר.

⁴⁶ ש"ך סק"ב

⁴⁷ שו"ע ונו"ב שם ה

⁴⁸ משמע בש"ך ס"ק יד ובנה"מ שם סק"ה שבגופו של שטר אף אם ניכר מה היה כתוב פסול, ואין למדים מהם, אבל דעת שו"ת הב"ח סימן טו שאם ניכר מה היה כתוב אין שאר השטר נפסל.

⁴⁹ ובפת"ש סק"א כתב בשם שו"ת שבות יעקב דמלשון השו"ע משמע שאינו גובה ממשעבדי בשטר זה, אבל מבני חורין גובה, כמבואר בשו"ע סימן מג סעיף א גבי שטר שאין בו זמן, ותמה השב"י שמלשון תשובת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים⁵⁰ שאין כותבים קיום מחקים אלא באותו כתב של השטר, ולא בכתיבה דקה יותר מכתב השטר דשמא העדים הניחו רק שיטה חלק, והוא כתב עוד שיטה דקה וקיום בכתיבה דקה שתי שיטות⁵¹.

הרשב"א שהוא מקור לדין זה משמע שכל השטר נפסל, וצריך לומר דשאני הכא כשנמחק דהו"ל כמוזיק מתוכו, וא"כ דברי השו"ע כאן תמוהים, ותירץ דאולי ס"ל להב"י לשיטתו בסימן מג סעיף ז דבשטר מוקדם גובה מבנ"ח, וה"נ בנמחק אין לנו אלא חשש מוקדם, אבל לדעת הרמ"א שם דשטר מוקדם פסול אפילו לגבות מבנ"ח, ה"נ יש לפסלו, ועוד תירץ דהב"י לשיטתו בסימן סה (עי' שו"ע שם סעיף טו ובסמ"ע שם ס"ק נא) דתורף היינו שם המלוה והלוה והמעות, אבל הזמן הוא כסופס, אבל הסמ"ע שם ס"ק נא חולק וכתב דזמן הוי תורף, א"כ אין לזה תוקף שטר אלא כמלוה בע"פ, ושכנגדו נשבע ונוטל, ועי' ערך ש"י.

⁵⁰ שו"ע ונו"כ שם ז

⁵¹ וכתב הש"ך ס"ק מז דהיינו דוקא כשמקיים למטה בשיטה אחרונה או סמוך לה ממש בענין שיש לחוש שהעדים הרחיקו חתימתם והוסיף שם בכתיבה דקה, אבל אם מקיים למעלה מזה שלא בסמוך לחתימת העדים יכול לקיים אף בכתיבה דקה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

